

nak komoly következménye lett volna, ha még idejében ki nem derül, hogy az illető állatorvosnak az unokaöccse Toszkanininé veje, és így el lehetett intézni az ügyet olyaténképpen, hogy az orvos csak azt írja jelentésében: „A mén erősen csökkent potenciálú.”

A dolog csak akkor vált újból kellemetlenné, amikor kisvártatva kaptam egy úrlapot a vámhatóságtól, hogy aszongya: a) Hol szereztem be Brünhilda nevű hintakancám? b) Mennyi luxusadót fizettem a vásárlás alkalmával? Jogtanácsosom az ügy illetően állása láttán visszalépett megbízásától azzal az indokolással, hogy családos ember. Teljesen egyedül maradván, első idegességemben áthamisítottam motorkerékpárom hátsó láncának behozatali engedélyét Brünhildára, és ezt csatoltam új kérvényemhez.

Másnap éjjel letartóztattak. Kiderült, hogy a hátsólánc-engedélyen nem volt elég bélyeg, és ez az ottomán törvénykezés szerint nagyobb bűn, mint az atomtítek elárulása. A bírósági tárgyalás meglehetősen rövid volt. Büntetlen előéletemet tekintetbe véve csak két évet kaptam, és abba is beszámították azt a három hónapot, amelyet a vámgüyek elintézésére fordítottam. A jaffai börtönbe kerültem, a tizennyolcas cellába. Az első nap meglehetősen letört voltam, mert úgy éreztem, hogy az ítélet túlzott, és az egyedüllét is kínozott, de délben kinyílt a cella ajtaja, és bevezették rabtársamat, egy magas, zsemleszínű lovat. Csakhamar összebarátkoztunk. Kiderült, hogy őt is csalásért tartóztatták le, ugyanis a haifai kikötőben hintalónak jelentette be magát, de az éber vámkezelőségnek feltűnt, hogy a ló járkal és nyerit, mire azonnal, a helyszínen letartóztatásba helyezték...

– „Közös bánat – ebkaparás” – mondogattuk, és sirva bozultunk egymás nyakába, de ebben a pillanatban – felébredtem. Ugyanis ez csak álom volt. Nem is tudom, hogy tudtam ilyen marhaságot összefantáziálni. Mosolyogva terültem el cellámpadján, és elgondolkoztam III. Richárd esetén, aki egy királyságot kínált egy lóért, holott csak hallomásból ismerhette állami gépezetünk potenciálját...

Unokahúgom, akit itten Nedivának hívnak, nagyon jól néz ki a fehér blúzban és a nagy szalmakalapban. Tudniillik Nedivá szociális gondozónő, méghozzá diplomás, aki szakiskolában tanulta ki a legutolsó pszichológiai módszereket ezen a téren. És most mégis itt ül velem szemben, és bőg.

– Mi történt, Nedivá?

– Én hülye vagyok – sírdogál unokahúgom –, jó nagy hülye...

– Kiosztottak nekem az irodában egy nagyon súlyos esetet – mesélte Nedivá, miután némileg megnyugodott –, egy súlyos beteg ember, aki már harmadszor menekült a kórházból vissza a bevándorlótáborba. Kérdeztem az irodában, mit csináljak én egy ilyen szerencsétlennel, erre azt mondták, hogy csak menjek szépen és gondoljam. Jó, vettem az aktáját meg az úrlapokat, és kiutaztam. Nem akarom most leírni neked, hogy néz ki egy ilyen átmeneti tábor vihar után, a lényeg az, hogy úgyszólván nem marad egy ép bádogház, és a sár is bokáig ér. Csak nagy nehezen találtam meg az embert, amikor már majdnem leestem a lábamról. Tudod, én még csak négy napja dolgozom hivatalosan, és még sosem voltam ilyen küldetésben. Úgy bolyongtam, mint a világtalan, mert senki sem tudta, hogy hol lakik Szallah Sábbáti. Már egészen el voltam keseredve, amikor a sor végén beleütköztem egy nagyon sovány asszonyba, aki éppen a mosását teregette. Azt kérdi tőlem az asszony:

– A naccsága a szociális?

– Megmagyaráztam neki, ahogy elő van írva, hogy nem kell engem naccságának szólítani, mint a városi dámákat, a nevem egyszerűen: Nedivá. Erre azt kérdi tőlem, hogy mit akar a naccsága? – Szólítson Nedivának – mondtam neki. – Sábbáti asszonyhoz van szerencsém? – Tudod, mit felel erre? – Nem, naccsága kérem – feleli –, én a felesége vagyok. – Szóval, nagyon nehéz ezekkel. Az asszony mindjárt kezdte mesélni, hogy nincs kenyér, meg nincs munka, hét gyerek, naccsága, Allahra hét gyerek, és egy a hasban. Ben Gurion. Kérdeztem, hol a férje, erre azt mondta, hogy a háziúr mindjárt jön, mert a keleti

zsídók úgy hívják a férjet, hogy háziúr. Erre tényleg jön egy rettentő elesett zsidóember amolyan komikus orientális kalapfélével a fején. Leültünk a bódé előtt egy padra, az asszony meg csak aggatta végtelen sorban a mosást...

– Mit mondjak neked? Kérdem: – Sábbáti úr, maga nem dolgozik? – Erre azt feleli, hogy odahaza jó volt, és itt rossz. Vagyis, hogy ő cipész, de itt ő nem kell. – Miért nem – kérdem én –, ha maga szakember? – Ő itten nem kell, ő itten nem kell. Kérdem tőle:

– Mennyi ideig dolgozott, mármint cipész?

– Még nem dolgoztam.

– Még sohasem?

– Még sohasem, naccsága – mondja –, de itt én nem kellek.

– Szóval érted? Az ember jön tele jóindulattal, de az ilyen válaszok teljesen megzavarják. Megérdeklődtem, hogy próbált-e már az országban mint cipész elhelyezkedni, mire azt mondta, hogy még nem, mert neki gyenge a szíve, és csak könnyű munkát szabad vállalnia, a cipészet meg nem könnyű neki, mert még sose próbálta. Meg kell örülni! És még ő dühös, és kezd vacakolni, hogy adjanak neki munkát, ő dolgozni akar. Szallah Sábbáti nem csavargó, Szallah Sábbáti jó munkás. Megmagyarázom neki, hogy én nem foglalkozom munkaközvetítéssel, mire ő azt válaszolta: – Nem kell semmit közvetíteni, naccsága. Elég, ha pár sort tetszik adni az irodához.

– Sábbáti úr! – mondom neki. – Nem adhatok én magának semmilyen sort. Az irodában van a szociális lista, aszerint intézik az ügyeket. Az én feladatom megoldani a maga családi és személyes problémáit. Tehát elsősorban meg kell állapítanom, hogy mit is akar voltaképpen Sábbáti úr.

– Voltaképpen – mondja ő – pár sort akarok...

– Akkor már irtó ideges voltam. Kivettem az aktából a családi űrlapot, és kezdtem kitölteni. Kérdem, hány gyereke van. – Hat – feleli –, Salom, Mordecháj, Abdallah, Mázál, Chábubá, Simon és Uri. – Mondom neki: – Sábbáti úr, ez hét. – Asszonya: – Hét? Legyen hét. – Hallottál már ilyet? Azután az is ki derült, hogy egy gyereke sincs rendesen elhelyezve. Abdallah, a legnagyobb, még nőtlen, mert nem kap munkát az irodában,

mert nem szakszervezeti tag. Csak szakszervezeti tagnak adnak munkát, de Abdallah nem tud beiratkozni, mert nem tudja fizetni a tagsági díjat, mert nincs munkája. Salom is nagybacska már, de megoperálták a térdét, és azóta csak dominót játszik a kávézóban. Chábubá az egyetlen, aki keres, jóllehet négyéves kora óta nem normális, mert leesett tévedésből a kályháról. Ő háztartásbeli a városban, de nem ad haza egy filért sem, mert hozományra gyűjt. Mázál már tizenkét éves, de még nem tud írni-olvasni, mert szégyell iskolába menni a himlőhelyei miatt. Ezzel szemben a szánta Mordecháj esti kurzuson tanul, de nagyon unatkozik és mindig menekül onnan...

Így meséli nekem Szallah Sábbáti, és én mondom magamban: mennyi córesz, Úristen, mennyi córesz egyetlen embernek, de természetesen nem mutattam neki, sőt, még mondtam is, hogy milyen szép dolog egy ilyen nagy család. Erre ő azt mondja: – Dzsula sem tud megmozdulni. – Kérdem tőle: – Ki az a Dzsula?

– Egy öregasszony minálunk – mondja Szallah Sábbáti –, már nem tud mozogni, csak zabál.

– Rokona?

– Nem tudom. Velünk együtt. Gondolom, hogy valami rokon, különben nem lakna velünk. Ő vigyáz a kicsikre.

– Miért nincsenek az óvodában?

– Hazaküldték őket, mert Uri megharapta az óvónő orrát...

– Most képzeld el, hogy mindezekre rá még a felesége is állapotos! Én mondom neked, olyan rosszul éreztem magam, hogy azt nem lehet leírni. – Sábbáti úr – mondtam neki –, úgy éljek, hogy minden erőmmel segíteni akarok magán. – Erre így szólt: – Akkor tessék adni pár sort a naccságának. – Megmagyaráztam neki, hogy előbb be kell fejezni a családi ívet, de sajnos, ebből se lett semmi. Kérdem tőle például, hogy mikor házasodott, erre azt feleli, hogy még odahaza. – Hány éves volt, Sábbáti úr? – Fiatal. Nagyon fiatal. – Mégis – könyörgök neki –, mégis. Erre azt feleli: – Persze hogy mégis. Nálunk az a szokás. – Nem értette egy szavamat sem. Felvettem egy pszichológia kérdést, hogy kissé megvilágítsam a dolgok hátterét: – Sábbáti úr, házassága szerelmi házasság volt?

– Házasság – feleli –, persze hogy házasság. Meg vagyok írva: az asszony követi az ő urát, és engedelmeskedik neki.

– Örültem, hogy végre valami emberi választ kaptam tőle, erre ő látja, hogy meg vagyok elégedve, mire rögtön kér néhány sort.

– Az istenért! – törtem ki. – Talán hagyja, hogy az ívet befejezzem végre! Hány testvére van?

– Van – mondja –, feltétlenül van.

– Hány?

– Aztat nem lehet így tudni, kérem. Sokan meghaltak közbe, naccsága...

– Ekkor – most ez nagyon mulatságosan hangzik, de akkor nem volt olyan mulatságos –, szóval olyan kétségbeesett voltam, hogy sírva fakadtam.

Tudod, ez volt az első ilyen kiszállásom a táborba, és láttam, hogy egyszerűen nem megy semmi. Próbáltam visszaemlékezni, hogy mit tanultunk a kurzuson.

– Sábbáti úr – rimáncodtam. – Hogy segítsék magán, ha még a minimális információkat sem kaphatom meg? Tessék megérteni engem, az én feladatomban behatolni Sábbáti úr családjának szociális problémáiba, mert ezek a problémák végső fokon az ön szociális bizonytalanságában gyökereznek...

– Minek? – kérdi folyton Sábbáti, és közben pislog. – Minek?

– Ez a szociális bizonytalanság főleg lelki komplexusokból fakad, amelyeknek okozói gyakran a távoli gyerekkor élményei lehetnek – magyaráztam neki, de ő csak folyton kérdezte, hogy minek.

– Kérem, Sábbáti úr – sirtam el magam –, mindjárt megmagyarázom, miért olyan fontos a gyerekkori élmény. Tegyük fel, hogy kicsi korában kígyó marta meg Sábbáti urat. Jó, jó, tudom, hogy nem marta meg, de tegyük fel egy percre, hogy mégis megmarta, és akkor Sábbáti úr nagyon megijedt. Tegyük fel, hogy azután el is felejtette az egészet, de az esemény mégis mély nyomokat hagyott a gyermek érzékeny lelkében...

– Milyen gyermek? Milyen gyerekről tetszik beszélni?

– Hát magáról, Sábbáti úr – bömbölöm. – Mert aztán mi

történik? Jó néhány év múlva Sábbáti úr kígyót lát a ház körül...

– De drága jó naccsága, ne tessék félni, nincs itt kígyó, hála a Jóistennek, nincs egy se – szakított félbe Szallah Sábbáti, és láttam, hogy olyan furcsán néz rám, meg a hajamat is simogatja. Bepúdereztem az orromat, mert már nagyon vörös volt, és elhatároztam, hogy utolsó kísérletet teszek: – Drága Sábbáti úr – mondtam neki. – Miért nem akar engem megérteni? Hát nem látja, hogy össze kell tartanunk, hogy meg kell ismernünk egymást, hogy össze kell barátkoznunk?

– Erre tudod, mit felel? – Igaza van a naccságának – mondja. – Legyünk barátok. Hogy hívják a naccságát? – Mondom neki, hogy Nedivá. Erre kérdi, hogy már férjhez vagyok-e. Mondom, hogy még lány vagyok, erre kérdi, hogy apának van-e keresete? Mondom neki, hogy apa már öreg, mire kezdte szidni a munkaközvetítő hivatalt, hogy el kell égetni az összes hivatalnokokat. – Sábbáti úr – jegyeztem meg –, mindez nagyon szép, de nem ezért jöttem. – Ő azonban mintha nem is hallaná:

– Vőlegény van?

– Van egy fiúm – mondom én –, de nincs lakásunk.

– Ez nagy baj – mondja ő. – Asszonynak meg embernek lakás kell. – És azzal gondolatokba merül Sábbáti úr, de pár perc múlva felragyog az arca, és elmondja, hogy nem messze a tábortól a kormány lakásokat osztogat. Mindenki kap, akinek van néhány ajánló sora. Mondom neki: – Drága Sábbáti úr, ki fog nekem ajánlást adni? – Erre ő:

– Majd én adok a naccságának.

– Elnevettem magam, mert olyan muris volt a helyzet, de aztán kiderült, hogy nem is beszél olyan butaságokat. Tudniillik az történt, hogy Sábbáti elment egyszer Weissberger igazgatónőhöz, aki a lakásügyeket intézi, hogy adjon neki néhány sort az unokaöccse részére. Persze, nem kapott. – Nem számít – meséli Sábbáti. – Ott maradtam az ajtó előtt, és valahányszor a Feiszprgr naccsága kígyútt vagy visszament a szobájába, felálltam, és azt mondtam: „Feiszprgr naccsága, köll pár sor!” És így tovább egész nap, szünet nélkül. Feiszprgr naccsága, pár sort, pár sort, pár sort. Míg aztán a Feiszprgr

naccsága kérte, hogy helyezték át más hivatalba, de nem helyezték át, mire rögtön adott nekem egypár sort az unokaöcsém részére, és már benne is ülnek a lakásban. És azóta a Feiszprgr naccsága mindent megtesz nekem, csak hogy ne lászon. Ha én írok neki, akkor ő biztos ad egypár sort a Nedivá naccságának...

Csak az okozott némi nehézséget, hogy Sábbáti úr nem tud héberül írni. Mondtam is neki: – Nem baj, nem olyan fontos. – Erre nagyon felizgatta magát. – Már hogyne volna fontos! – mondotta. – A Nedivá naccságának jár az a lakás, Nedivá naccsága sokat dolgozik, sok jót csinál az embereknek, és mindenki jön hozzá a cőresszel, és pénzt követel tőle, de hát nincs neki pénze mindenki részére. Erre mit tehet a naccsága? Segíteni kell pénz nélkül, csak beszéddel, ugyi?

– Bár amilyen igaza van – nyögtem, mire megkérdezte, hogy mi a fizetés. – Kétszáz bruttó – közöltem vele kicsit szégyenkezve, mert ez tényleg semmi, mire ő papírt meg ceruzát kért tőlem, és költségvetést csináltunk. Apának adok huszonöt lírát havonta, a szoba is belekerül húszba, aztán mindennap vendéglőben kell ennem, ez is legalább negyvenöt líra, és hol van akkor még az öltözködés meg a mozi...

– Látja? – mondtam. – Hogy lehet ebből kijönni?

– Nem szabad így beszélni, Nedivá – vigasztalt Sábbáti úr. – A naccsága most nehéz szosziális helyzetben van, de a Jóisten segítségével minden rendbe jön. Sosem szabad kétségbeesni! Ez új ország, sok türelem kell hozzá. Mikor Nedivá naccsága kicsi volt, tegyük fel, nem marta meg egy kigyó?

– Nem – motyogtam teljesen megzavarodva, mire ő leszögezte, hogy talán ez az oka az egésznek. – Minden leányasszony meg akar házasodni, és nincs pénz – vélekedett Sábbáti úr –, de majd minden rendbe jön, a kormány, a jóemberek segítenek, aztán meg *én is itt vagyok*...

– Mit folytassam? – pityeredett el ismét unokahúgom. – Szallah Sábbáti voltaképpen nagyon rendes volt, és estig beszélgettünk a cőreszeimről. Csak mikor már sötétedett, akkor jöttem rá, hogy voltaképpen mi is folyik itt. Tudod, először voltam a táborban, így hát mindenáron valami remek eredménnyel akartam hazatérni. Erre tessék, mi lett a vége? Mikor

elválunk nagy szeretetben, ő csak rázza a kezemet, és azt mondja: – Minden jót, szegény szosziális! Ha valami búbánata van a szívében, és megint beszélni akar velem – Szallah Sábbáti mindig megtalálja a bódéja előtt... Nedivá sosem zavar engem... Mindnyájan zsidók vagyunk, naccsága, mint a testvérek... – Szóval érted? Ilyen ügyeim vannak nekem... Hát csoda, ha bögök?...

Notesz-eposz

Bosszantó dolog történt velem tegnapelőtt. Úgy dél felé az egyik nagy légiforgalmi vállalat irodájában jártam, és a jegyrendelési osztályon tárgyaltam egy kartársnővel, akinek a nevét elfelejtettem, de rendkívül fiatalos arca van és hátul feltűzőtt ősz haja, és ott, az üvegajtó előtt arra kért, hogy hagyjam meg nála a címemet, és én világosan emlékszem, hogy akkor kihúztam a zsebemből a noteszemet, amiben a telefonszámokat őrzöm, és csak odahaza vettem észre, hogy a noteszből kipotyogtak az összes lapok, úgy látszik, az a bigyó, ami a lapokat tartja, kinyílt a noteszben, olyan téglalap alakú lapok voltak oldalt lyukakkal, rém fontosak a számomra.

Felhívtam hát a légiforgalmi vállalatot.

– Légiforgalmi vállalat! – mondta egy női hang a vonal túlsó végén. – Jó reggelt!

– Jó reggelt, asszonyom – mondtam neki, tegnapelőtt, úgy dél felé, az önök irodájában jártam, és a jegyrendelési osztályon tárgyaltam egy kartársnővel, akinek a nevét elfelejtettem, de rendkívül fiatalos arca van és hátul feltűzőtt ősz haja, és ő arra kért ott, az üvegajtó előtt, hogy hagyjam meg nála a címemet, és én világosan emlékszem, hogy akkor kihúztam a zsebemből a noteszemet, és csak odahaza vettem észre, hogy a noteszemből kipotyogtak az összes lapok...

– Egy pillanat, uram – mondta a hölgy –, én csak a telefonkezelő vagyok a központban. Átkapcsolom önt a titkárságra!

– Nagyon köszönöm.